

Müzakere Süreci, Türkiye'nin Egemenliğini Daha da Güçlendirecek

Kemal Kirişci

Avrupa Birliği ile müzakere sürecindeki gelişmeleri, pozitif olarak değerlendiren Boğaziçi Üniversitesi Avrupa Çalışmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Kemal Kirişci, yaşanan ve yaşanması olası güçlüklerle rağmen, "Türkiye'nin ilerleyen trenini kendi kendine raydan çıkarmaması halinde" hedeflenen üyelik sonucuna ulaşabileceğinin altını çiziyor. Türk bürokratlarının önemli bir kesiminin, AB'deki partnerleriyle, beraberce çalışmayı öğrendiklerini, tarama sürecinin beklenenden daha iyi gittiğini belirten Prof. Dr. Kemal Kirişci, bu sürecin sonundaki Türkiye'nin, bugünkünden çok daha "egemen, güçlü, müreffeh ve istikrarlı bir ülke" olacağını savunuyor. 2005 Eylül'ünde Avrupa Komisyonu tarafından Jean Monnet Mükemmeliyet Merkezi ünvanını da kazanan Avrupa Çalışmaları Merkezi'nde Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerini ve Avrupa entegrasyonunu yakından izleyen Prof. Dr. Kemal Kirişci, AB ile girilen müzakere sürecinden, Kıbrıs'taki çözüme, yaşanan vize sorunlarından, Türkiye'nin yapması gereken ev ödevlerine ilişkin sorularımızı şöyle cevapladı.

3 Ekim'den bugüne Türkiye-AB ilişkileri sizce nasıl ilerliyor?

3 Ekim'de alınan kararın bıraktığı ekşi bir tat oldu. 3 Ekim zirvesi öncesinde Avrupa Birliği'nin bazı ülkelerinde Türkiye ile ilgili patlak veren tartışmalar ve onların çerçevesinde Fransa ve Avusturya gibi AB üyesi bazı ülkelerde Türkiye hakkında söylenenler sanıyorum, Türk kamuoyunu derinden yaraladı. Türkiye'deki kamuoyu araştırmalarında Avrupa Birliği'ne büyük bir destek olduğunu görmekle birlikte AB'ye karşı derin bir güvensizliği de gözlemliyoruz. 3 Ekim zirvesinin kendisi, karar sürecinin şekli ve onun öncesindeki tartışmalar, bence Türk kamuoyunun AB'ye güvenini ve üyeliğe kabul edilmeye ilişkin güvenini iyice düşük seviyelere çekti.

Bütün bunlara rağmen, 3 Ekim kararının çok önemli tarihi bir karar olduğunu ve her şeye rağmen başarılı bir zirve olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu yola çıktığımızdan beri, AB'den değişik sesler çıksa bile, Avrupa Birliği'ni temsil eden tekerleğin dönmeye devam etmesi veya döndürülmesi önemliydi ve döndürüldü. Zirvede kabul edilen Müzakere Çerçeve Belgesine genel olarak kamuoyunda çok olumsuz özellikler atfedildi. Halbuki bu belge, 25 ülkenin kabul edebileceği bir dengeyi oluşturdu ve bu dengenin içine, Türkiye'nin de endişeleri dahil oldu. Bu belgenin oluşmasında Türkiye'nin de diplomatik rolü, katkısı oldu. Sonuç olarak birincisi, bu belge bence Avrupa Birliği'nin karar alma mekanizmalarını göz önüne aldığımızda gerçekçi bir belge. İkincisi, Avrupa entegrasyon sürecinin sıkıntılı bir dönemden geçmesi, örneğin taslak Anayasanın Fransa ve Hollanda tarafından reddedilmesi, ekonomik zorluklar, işsizlik, göçmenlerle sorunlar, uluslararası terör vb.. Üçüncü bir zorluk da, AB üyelerinin 15'ten 25'e çıkması ve bundan dolayı karar alma süreçlerinde yaşanan tıkanmalar, en azından Türkiye konusunda AB masasında Kıbrıs Rum tarafının bulunması gibi. Bu üç sıkıntıyı göz önüne aldığımızda bence bu belge gayet gerçekçi ve kanaatimce, Türkiye 3 Ekim'den önceki gibi AB üyeliği yolunda yürümeye devam

ederse, bu Belge'de gidilecek yerin adresi gayet net: Türkiye'nin AB üyeliğidir. Burada dikkat edilmesi gereken, Türkiye'yi AB üyeliği rayından çıkarmamamız. Eğer biz bu treni rayından çıkarmazsak, AB içerisinde Türkiye'den hoşlanmayanlar, Türkiye'nin üyeliğinden dolayı menfaatleri olumsuz etkilenenler, AB'nin bir Hıristiyan kulübü olduğuna inananlar, istedikleri kadar debelensinler, karşı çıksınlar, o nihai noktaya kanaatimce eninde sonunda, gelinecek. Ama Türkiye'nin treni bu hedefe giden yoldan çıkarmaması lazım.

Ancak şöyle bir gerçek de var. AB'de Türkiye'nin üyeliğini istemeyen çevreler ki, bunlar çoğunluktalar, Türkiye'yi o hedefe giden yoldan çıkarmak için uğraşacaklar. Kullandıkları söylemler, Kıbrıs gibi AB'nin çözümünde söz verdiği ama, sözünü tutmadığı veya tutamadığı bir alanda konuyu daha da suiistimal ederek, Türkiye'yi bu işten vazgeçirmeye, Türk kamuoyunun ve hükümetinin bu konuya bağını zayıflatarak, Türkiye'yi kendi kendine rayından çıkarmaya çalışacaklar. Çıkaramadıkları takdirde, 3 Ekim dokümanına baktığımda ve AB'nin nasıl çalıştığını göz önüne aldığımızda, gidilecek adres gayet nettir. Yeter ki, Türkiye kendi kendini ayağından vurmasın.

2006 AB ilişkileri açısından nasıl geçecek? Türkiye'de yaklaşan seçim sürecinde, iç politikada AB ilişkilerinin raydan çıkması söz konusu olabilir mi?

Bir defa 2006 kolay olmayacak ve bunun birkaç nedeni var. Birincisi, şu andaki dönem başkanı Avusturya. Avusturya'nın konuya yaklaşımı ve Türkiye'nin üyeliği yönündeki tercihlerinin İngiltere'ninkilerle örtüşmediğini gayet net biliyoruz. Avusturya'nın Başbakanı Wolfgang Schüssel de, kısa bir süre önce çerçeve belgesinde müzakerelerin ucunun açık olduğunun altını çizdi. Halbuki bu cümleden bir önceki cümle, müzakere sürecinin amacı katılımıdır diyor. Böyle cümleleri cımbızla ayıklaması, Avusturya'nın dönem başkanlığı yapacağı önümüzdeki 6 ay sırasında Türkiye'ye genel yaklaşımının nasıl olacağı konusunda bize yaklaşık bir fikir veriyor. Bu nedenle bazı çevreler, müzakerelerin Martta başlamasının bile olamayabileceğini gündeme getirmeye çalışıyorlar. Bunun Türkiye'nin iç politikasına, belki bir noktaya kadar ekonomisine de etkisi olabilir, hükümetin pozisyonunu zayıflatabilir, hükümetin kamuoyu ilişkisini de. Biliyoruz ki, Türk kamuoyunun haklı olarak Avrupa Birliği'ne olan güveni düşük. Erken olmasa bile, 2007'de seçim gündemi var. Böyle bir ortamda dönem başkanı Avusturya'nın tercihleri, tırnak içinde "kapisleri" çerçevesinde şekillenen bir AB-Türkiye ilişkisi bağlamında, AB yolunda acaba ne kadar pozitif konumda söylemler ve icraatlarda bulunabilecek hükümet? Bunu şimdiden kestirmek çok zor.

İkinci neden olarak, Türkiye'nin, liman ve havaalanlarını Kıbrıs bandıralı gemi ve uçaklara açması konusunda adım atması bekleniyor. Türkiye'nin üyeliğine karşı olanlar, müzakerelerin açılmasını ve yürütülmesini istemeyen çevreler bunu kullanacaklar ve zaten kullanıyorlar. Kıbrıs Rum tarafı da bunu sonuna kadar itekliyor. Çünkü Papadopoulos bal gibi biliyor ki, Türkiye müzakere sürecinde ilerledikçe kendi pozisyonu zayıflayacak. İstemediği Annan Planı çerçevesinde bir çözümle yaşamak durumunda kalma olasılığı gittikçe güçlenecek. Kısacası, 2006'nın ilk 6 ayında Türkiye sıkıntılı konularla karşılaşacak. Bu konular, Türkiye'nin iç siyasetiyle ilgili sıkıntılarla da örtüşürse, 2006 yılı Türkiye-AB ilişkileri açısından geriye kayışın tecrübe edildiği bir dönem de olabilir. 2007'ye geldiğimizde ise, durum bence daha da vahim. Çünkü Fransa'da seçimler olacak. Bu çerçevede, Türkiye'nin üyeliği konusu, eğer seçim malzemesi olursa, geçen yaz yaşadığımız ve Türk

kamuoyunu gücendiren söylemlerle karşı karşıya kalabiliriz. Öte yandan da eğer Angela Merkel liderliğindeki Alman hükümeti, Türkiye'ye Merkel'den beklenilebilecekten daha olumlu bir tutum içine girerse, bu olumsuz gelişmeleri bir noktaya kadar dengeleyebilir.

Başlangıçtaki söylediklerinizle, şimdi söyledikleriniz çatışıyor gibi?

Ama madalyonun bir de diğer yüzü var: Tarama süreci. Tarama süreci bu noktaya kadar bence beklenenden daha iyi gitti diye düşünüyorum. Türk bürokrasisi hızlı bir şekilde değişiyor. AB'yi temsilen masanın karşı tarafında oturan kişiler, bürokratlarımız tarafından, artık Sevr sendromu perspektifinden değil de, Türkiye'nin partnerleri olarak görülmeye başlanıyor ve Türk bürokrasisi, AB'deki partnerleriyle beraber son bir, iki sene içinde önemli yol kat ettiler. Beraber çalışmasını öğrendiler. AB ile işbirliğinden her iki tarafında kazançlı çıkabileceğini düşünmeye başlıyorlar. Kazan-kaybet yaklaşımı, kazan-kazan yaklaşımına ağır-ağır yer veriyor. Şu yaşadığımız kuş gribi olayı örneğinde olduğu gibi, beraber çalışmasını öğrendiler. Bu son derece önemli değişimi, bükrasimizin önemli!!! bir kısmında görüyorum. Bazı Bakanlıklarımızda sıkıntılar yaşandığını biliyoruz ama, o Bakanlıklarda bile bu değişime ayak uydurmak isteyenlerin ve uydurmaya çalışanların olduğunu birebir ben şahsen tecrübe ediyorum.

Yine bu çerçevede, Kürt meselesine olan yaklaşımımız bundan 5-6 sene öncesine önemli derecede değişti ve olumlu noktalara vardı. Sıkıntılar var, PKK zorluk çıkarıyor, aşırı Kürt ve Türk milliyetçileri sorun çıkarıyor ama, şahsi kanaatim Türkiye'de hem devlet mekanizması ve güvenlik mekanizması içinde, hem de hükümet mekanizması içerisinde, bu sorunun Meclis şemsiyesi altında, yani Türkiye'nin normal politikası içinde çözümlenmesi gerektiği yönünde bir irade oluşuyor. Bunlar süreci olumlu yönde etkileyecek gelişmeler. Yeter ki biz reformların getirdikleri konusunda geriye kaymayalım. Bu alanda söylemek istediğim bir diğer önemli konu, bütün zorluklara rağmen diğer pozitif faktörün ekonomi olduğu. Bu noktaya kadar Türk ekonomisinin performansı genelde olumlu algılandı. 2006'da da bu performans sürdürülebilirse ve hükümet bu konuda başarılı olabilirse, Avrupa'da Türkiye konusunda negatif olanların bir kısmı, tutumunu değiştirecektir. Ekonominin yanında, dış faktörlerden de bahsetmek istiyorum. Türkiye, eğer ben doğru anlıyorsam Irak ve Kuzey Irak konusunda genelde uluslararası camia ile paralel giden, örtüşen bir politikayı geliştirmenin ilk safhalarında. Bunu yürütebildiği takdirde ve Irak'taki istikrara geçiş süreci sağlıklı bir şekilde devam ettirebildiği takdirde, bu da bence Türkiye'nin elini güçlendiren bir faktör olacak.

Bu noktada, genel siyasi sorunlar üzerinde yol alınmadan, teknik müzakere süreci tek başına trene yol aldirmayacak gibi?

Ama önemli. Çünkü bürokratlar ve bu işin içindekiler ki, buna sivil toplumu, özel sektör temsil kurumlarını da dahil etmek lazım, belki müzakerenin tam merkezine değiller ama, hemen etrafındaki çerçeveye girdikçe daha pozitif bir hava oluşacak ve o alanda yol kat edilecek.

Kopenhag Kriterlerinin tamamıyla yerine getirilmesi çerçevesinde, 2006 ilerleme raporu, 2005'ten daha mı olumsuz olur sizce?

Onu Şu noktadan tespit etmek zor. AB mahkemelerinde meŐur bazı davaların nasıl sonuçlanacağı konusu var. Azınlık vakıflarının mülkleriyle ilgili konuların çözümlenmesine ilişkin gerekli adımları atma konusunda bir irade gösteriyor, hükümet. Henüz tam çözümlenmemiŐ bir iŐkence konusu var. Türkçe dıŐındaki anadillerde, özel televizyonların da yayın yapabilmesinin önünü açan adımların atılması yönünde cabalar var. Aynı Şekilde Orhan Pamuk davası ile özellikle öne çıkan fikir özgürlüğü konusunda ben Türkiye'nin olumlu adımlar atacağını düşünüyorum. Olumlu adımlar devam edebilirse, en azından o alanlarda 2005 ilerleme raporuna göre daha pozitif olacaktır. Ama bunlar kendi içerisinde müzakere sürecini engelleyecek sorunlar değil. Müzakere sürecindeki mekanizmaya göre, her konu kapanmadan önce 25 ülkenin onayı gerekecek ve benchmark (kıyaslama) dedikleri kriterlerin yerine getirilmesi beklenecek. Bu, siyasi bir boyutlu zor bir süreç olacak. Bu siyasi boyutu öne çıkaracak ülkeler var. Biri, Kıbrıs Rum tarafı. Yani biz bu sorunu çözemedikçe veya uluslararası camiada, Kıbrıs'taki soruna bir çözüm getiremedikçe, bunu deŐecekler, Kıbrıslı Rumlar, ellerindeki kozu kullanacaklar. Ciddi menfaat çatıŐmalarından dolayı bizden sıkıntı duyan Avusturya, Fransa gibi ülkeler de, bu kıyaslama olayını siyasallaŐtırabilirler. Bunun bizim iç politikamızda olumsuz yansımaları olabilir. Hem hükümetin, hem de AB üyeliğine, Türkiye'nin menfaatine olduğu için inanan çevrelerin bununla mücadele etmesi gerekecek. Ben, bu sürecin sonundaki Türkiye'nin, bugünkünden çok daha güçlü, müreffeh, istikrarlı bir ülke olacağına inanmıŐ birisiyim. Devlet çalıŐanları için organize edilen seminerlerde, çok ironiktir ama, Türkiye'nin o sürecin sonuna geldiğinde, daha egemen bir ülke olacağının altını çiziyorum. AB üyeliği egemenliğin kaybı veya egemenliğin transfer edilmesi, paylaŐılması demek deniyor ya. Doğru, ama aynı zamanda Türkiye devleti daha egemen, daha güçlü ve daha etkin bir devlet olacak. Örnek, Türkiye kuş gribi diye bir sorunla belki karŐılaŐmayacak. Çünkü devlet daha güçlü olacak, toprağını daha iyi kontrol edebilecek ve böyle sorunlara neden olan ortamların oluŐmasını engelleyecek. Türkiye o noktaya geldiğinde, bugünküne göre daha egemen olacak, çünkü sınırlarını ve ülke içini hukuk temelinde daha iyi kontrol edecek. Bir devletin egemenliğinin etkinliğinin en çarpıcı göstergesi, o devletin sınırlarını etkin olarak kontrol edip edemediğidir. İnsan tacirliğiyle, kaçak göçle ve kaçak göçmenlerin neden olduğu suçlarla çok daha etkili mücadele edebilecek. Teröristlerin Türkiye'ye sızmasını daha kolay engelleyecek.

Kıbrıs'ta çözüm için, Türkiye'nin KKTC ile birlikte bir stratejisi var mı? Yoksa bekle ve gör politikası mı söz konusu?

Bence stratejisi var. Bundan evvelki stratejinin adı çözüm çözümsüzlüktü. Ama 2003'te baŐlayan süreçte Türkiye hükümeti, bu kararın oluşmasında rol oynayan DıŐiŐleri Bakanlığı, TSK, gazeteciler, sivil toplum kuruluşları bir mucize yarattılar. Türkiye çözüm çözümsüzlüktür stratejisini bırakıp yerine yeni bir strateji kabullendi. Biz Şu anda uluslararası camiada çözümü isteyen tarafız. Bu gayet net. Türkiye'nin doğru bir Őey yaptığının kabul görmesi dışında henüz meyveleri toplanamadı ama, bunun da nedeni uluslararası siyaset. Bugün Annan Planı çerçevesinde müzakerelerin baŐlatılamayıŐının tek nedeni Kıbrıs Rum tarafı ve Papadopoulos'un isteksizliği değil ki. Güvenlik Konseyi 2004 Nisan'ında, Kıbrıs Rum tarafını tenkit eden ve Annan planının kabul edilmemesinin sorumluluğunu o tarafa yükleyen raporu onaylamadı. Onaylamayan da Rusya oldu. Bu Rusya'nın Türkiye'ye düşmanlığından mı kaynaklanıyor? Hayır. Bence ekonomik, kültürel, sosyal iliŐkiler açısından, Türkiye-Rusya ilişkileri herhalde, tarihteki en olumlu dönemini yaŐıyor. Ancak, Rusya-

ABD, Rusya-AB ilişkileri ve başka hesaplardan dolayı Kıbrıs konusu şu an dondurulmuş vaziyette. Bu olayda kim haklı, kim sorumlu düşünürken, bu sıkıntıyı hemen kızgınlığa çevirmeden önce ve akli selim ile uluslararası siyaseti etkilemeye yönelik çabaları devam ettirmemiz lazım. Çünkü bu sürecin sonunda, inaniyorum ki, Kıbrıs konusunda da Türk tarafı daha güçlü çıkacak, en azından ekonomik olarak daha güçlü çıkacak. Gayet basit. Kıbrıs Rum tarafı Türkiye'nin bir pazarı olacak. En azından Türkiye'nin ürettiği mallar orada tüketilecek artan bir şekilde. Bu süreç başlamış durumda.

ABD-Türkiye ilişkileri, önümüzdeki dönemde AB-Türkiye ilişkilerine ne şekilde etki eder ?

ABD'nin politikası, Beyaz Saray'da kim olursa olsun, Türkiye'nin AB üyesi olması yolunda. AB'deki bazı çevrelerde ise, Türkiye AB'ye üye olursa, ABD'nin borazanının AB içerisinde Türkiye tarafından öttürüleceği söyleniyor. Bence olay çok daha komplike, o kadar basit değil. Burada ABD hükümetinin Türkiye'nin üyeliğini destekleyen yaklaşımı doğru. Çünkü Türkiye AB'ye ne kadar yaklaşırsa o kadar istikrar kazanır, ekonomisi o kadar canlanır ve komşularıyla daha iyi geçinebilen, daha iyi model olabilen bir ülke konumuna gelir. ABD, Ortadoğu'yu değiştirme amacını güdüyor. Bunu asker kullanarak yapmaya çalışıyor Irak'ta. Bir yerlere gidiliyor ama ne zorluklarla gidildiğini görüyoruz. Öte yandan bir Türkiye var ki, reformlarla, iç dinamikle ve AB'ye angaje olarak bir ülkenin nasıl değişebileceğini, demokratikleşebileceğini ve istikrara kavuşacağını gösteriyor. Arap dünyası da bunu görüyor. Ama ben şunu da eklemek istiyorum: İran ve Rusya'yı çıkarırsanız, Türkiye'nin gayri safi yurt içi hasılası, Ukrayna da dahil, bütün komşu ülkelerin toplamına eşit. Bunun ne demek olduğunu, zannediyorum biz tam olarak idrak edemiyoruz. Bu muazzam bir olay. Türk ekonomisi etrafındaki ekonomiler için bir pazar. Gürcistan'ın, Suriye'nin, Irak'ın, Bulgaristan'ın ekonomisi Türkiyesiz ne olabilir? Yanında 75 milyonluk bir ülke var. Bu boyutu da görmek lazım.

Komşulardan söz ederken, Rusya-Ukrayna doğalgaz sorunu, Türkiye'nin AB ilişkilerindeki gücünü artırdı mı sizce?

Bugün Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı başta olmak üzere, Türkiye bir alternatif ama, bütün mesele istikrarda. Rusya'nın batıya davranışı, dış politikası ne olacak? Rusya'nın Ukrayna'ya yaptığı aslında, Rusya'nın kendine yaptığı bir kötülük olarak değerlendirenler de var. Çünkü AB'nin Rusya'ya güveni muazzam bir şekilde sarsıldı ama, bu bir yerde Türkiye'nin faydasına. Buradan ABD ilişkileri konusuna dönersek, enerji yollarının istikrarlı bir konumda bulunmasının önemi var. Türkiye ekonomisinin en büyük partneri kim? Avrupa Birliği. O açıdan, bence ABD, Türkiye'nin AB üyeliği sürecini destekliyor, mikro konularda bazı sıkıntılar yaratsa bile.

İstihdam sorunu olan Türkiye'de, yaşanan kaçak yabancı işçi probleminin şu andaki durumu ile ilgili görüşleriniz?

Geçmiş yıllarda, başta inşaat olmak üzere bazı sektörlerde görülen yabancı kaçak işçilerin önemli bir kısmı, 2001'de yaşadığımız ekonomik kriz nedeniyle çekildi ve o arada Türkiye birtakım reformlar çerçevesinde yabancılar için yeni bir çalışma kanunu kabul etti. Mesela Moldova'dan gelen çocuk, yaşlı, ev bakıcılarının legal ekonominin içine çekilmesine yönelik tedbirler aldı. Burada sorun artık devletten

değil, özel kişilerden kaynaklanıyor. Şunu belirtmeliyim ki, İspanya ve Yunanistan, AB üyelikleriyle beraber göç veren ülke konumundan çıkıp göç alan ülke konumuna geçtiler. İspanya'da 3 milyona yakın, Yunanistan'da da 1 milyona yakın göçmenin yaşadığı söyleniyor. Her ne kadar Avrupa'da kamuoyunu korkutmak için, üyelikle beraber Türklerin AB'ye hücum edeceği söyleniyorsa da, bence biz de tersine bir gelişmeyle karşılaşacağız.

Türk iş adamlarının vize konusu da önemli bir sorun yaratıyor. Müzakere sürecinde bu konu nasıl işlenmeli?

Müzakere edeceğimiz 35 bölümden biri İçişleri ve Adalet konusu. Bu konunun önemli bir kısmı, benim de yakından ilgilendiğim, sığınma, kaçak göç, genel göç ve vize konuları. Aday olan ülkeler açısından en güzel örnek Bulgaristan. Ne zaman ki Bulgaristan AB'nin Şengen vize rejimini uygulama noktasına geldi, Avrupa Birliği, Bulgar vatandaşlarına vizeyi kaldırdı. Aynı zamanda Türkiye de, Bulgaristan'a vizeyi kaldırdı. Buna benzer bir uygulama Romanya için de geçerli oldu. Şimdi bizden de, AB Şengen vize rejimini harfiyen uygulamamız bekleniyor. Bu uygulamanın sonucunda, Türkiye'nin kendi vatandaşlarına olan vizenin kaldırılmasını bekleme hakkı da var. Ancak burada bir dilemma var. Türkiye'nin şu anda uyguladığı vize politikası, bana göre insanların kaynaşması ve serbest hareketi açısından Şengen vize rejiminden daha pozitif bir uygulama. Biz Sovyetlerle ilk vize anlaşmamızı 1964'te imzalamışız ve o yıl Sovyetlerden Türkiye'ye 414 kişi gelmiş. Bugün eski Sovyet ülkelerinden gelen kişi sayısı 2 milyon 800 bine yakın. Bu 2,8 milyonun yanına bir de İran'ı, Sırbistan'ı, Bosna Hersek'i, Arnavutluk'u, Makedonya'yı kattığınızda 2004 için yaklaşık 5,5 milyon insan ediyor. Bu insanlar, Türkiye'ye görece serbestçe girip çıkıyor. Kimi iş tutuyor, kimi bavul ticareti, turizm yapıyor. Eskiden hiç ilişkisi olmayan bu toplumlar sosyal ve kültürel ilişkilere giriyorlar.

Buna karşılık, Polonya 2000 yılında aşağı yukarı 1 milyon Rus çekerken, Şengen vize uygulamasıyla birlikte bu rakamlar baş aşağı düşmüş. Ukrayna'dan girenlerin sayısı da düşüyor. Şimdi Türkiye, Şengen vizesini harfiyen uygularsa, Türk insanına vizenin kaldırılmasını hak olarak gündeme getirebilir. Ama öte yandan da bu 5,5 milyon insanı kaybedebilir. Bu ülkelere vize getirirken aynı zamanda bu vizeyi verecek idari yapılanmaya da gitmesi lazım. Hep konuşuluyor, Türkiye'nin diğer ülkelerle karşılaştığında yaşayacağı bir diğer zorluk, diğer ülkeler kadar AB'den mali fon alamayacak. Hem Türkiye'ye fon gelmeyecek, hem de bu gelir kapısından olacak. Bunları dengelemek zor olacak.

Ekonomi ve Dış Politika Merkezi'nin AB'nin vize uygulamalarının hafifletilmesiyle ilgili bir çalışma başlatmasıyla ilgili bilgilerinizi paylaşır mısınız?

Ekonomi Dış Politika Araştırma Merkezi çerçevesinde, Sinan Ülgen ve Can Buharalı'nın yürütecekleri proje, üyelik öncesinde yürürlüğe geçirilebilecek bir politikanın ön araştırmasıdır. Visa Facilitation programı adlı, vizelerin kolaylaştırılmasını öngören bir çalışma. Geçtiğimiz yıl, AB, Ukrayna ve Rusya ile böyle bir anlaşmaya imza attı. Amaç vizeyi kaldırmak değil, özellikle iş adamları, öğrenciler, uzmanlar, araştırmacılar, akademisyenler gibi bazı kategorilere, vizenin verilmesini kolaylaştıracak mekanizmaların geliştirilmesi. Buna yönelik bir alt yapı araştırması yapmak ve çıkacak bilgileri ilgili taraflara sunarak, bu alanda bir çalışma

yapılmasını sağlamak. Benim düşüncem, AB-Türkiye ilişkileri olumlu giderse bunun Türk kamuoyu açısından ve AB'de Türkiye'yi isteyenlerin ve Avrupa Birliği'ne Türkiye'de olan güvenin artması için atabilecekleri çok önemli bir adım. Hem vizeyi kolaylaştırmak, hem de uzun dönemde, üyelik öncesinde vizenin kaldırılmasına yönelik adımların atılması. Zor bir süreç ama olmayacak bir süreç değil. Sonuçta, Türk insanına Avrupalılarla daha yakın iletişime girme imkanı doğacak. Şu anda AB-Türkiye ilişkilerinde önem verilen bir konu diyalog. İlk safhada vizenin kolaylaştırılması ve sonra kaldırılması bence bu diyalog sürecinin mihenk taşı ama bunu yaparken diğer 5,5 milyon insanı unutmamak lazım.

İlhan OĞUZ
İSO Basın ve Yayın Şubesi